

փաստ մը՝ որ կրնայ զօրացնել մեր վերի ենթագրութիւնը: Դրժ-
 բախտաբար եկեղեց. հայ մատենագրութիւնը ու Երուսաղէմի
 արդի հայ պատմիչներէն ոչ մին տեղեկութիւն մը կու տան այդ
 մասին. օտար ուխտաւորներու ուղեգրական գրութեամբ մը ինձ
 փաստ կը հայթայթէ պնդելու իմ տեսակէտիս վրայ թէ Լմբռ-
 նման եկեղեցին 1322ին հայոց սեպհականութիւնն էր. ուրախ եմ
 այդ մասին որ գոնէ քրիստոնեայ ուխտաւորներ յիշատակած են
 այդ պարագան և իրական փաստով մը երեան կու գայ իմ նախ-
 նեացս անծանօթ մնացած աշխատանքը ու Լմբռնման եկեղե-
 ցին հայկական սեպհականութեան պատմականութիւնը: Ահա
 ապացոյցը. 1322ին Արակոնի Յակոբոս Բ. թագաւորը Ս. Երկիր
 կը զրկէ տասներկու Դոմինիկեաններ, որոնք յետոյ կը գրեն ի-
 րենց Ուղեգրութիւնը գաթարան լեզուով. ահա այն հատուածը
 որ կը հաստատէ Լմբռնման եկեղեցին նոյն թուականին հայոց
 սեպհական ըլլալը. «Արեւելեան դուռնէն սկսեալ, նետընկէց մը
 հեռի, կայ տեղ մը ուր կը դանուի Գեթսեմանիի եկեղեցին, այն
 տեղը ուր Յուդան մատնեց Յիսուս Բրիտտոսը. և կայ հոն ժայռ
 մը՝ որուն վրայ Յիսուս գրոշմեց իր մասները երբ կալանաւորե-
 ցին զինքը: Այս եկեղեցին տեղւոյն վրայ էր որ Յիսուս աղօ-
 թեց, հոն էր որ իր փառաւոր մարմինէն արեան կայլակներ ոլոռն
 ոլոռն թափեցան և ուր երկինքէն հրեշտակ մը գալով քաջալերեց
 զՅիսուս: Կայ հոն սեղան մը՝ ուր Յիսուս Բրիտտոսն ըսաւ երեք
 Առաքեալներուն՝ «տրտում է ոգի իմ մինչև ի մահ»: Այս երեք
 աշակերտներն էին Յովհաննէս, Յակոբոս եւ Պետրոս: Այս տեղը
 կային երեք սեղաններ և խիստ գեղեցիկ եկեղեցի մը՝ ՈՐՈՒՆ ՏԻՐԱ-
 ՅԱՄ ԷԻՆ ՀԱՅԵՐԸ (ՏԵՍ՝ Jérusalem Nouvelle. հար. Բ., 12 314-
 315): Եկեղեցին սակայն, 1323էն վերջ քիչ ժամանակ կանգուն
 կը մնայ: 1335ին Jaques de Vérone չի յիշատակիր զայն իր Ուղե-
 գրութեան մէջ, ուստի կը կարծենք թէ ԺԴ. դարու կիսուն ե-
 կեղեցին քանդուած ու աւերակ եղած էր, ու տեղւոյն աւան-
 դութիւնը փոխադրուած էր Ս. Կուսի Գերեզմանի եկեղեցիի գա-
 ւիթի մօտիկ քարայրը, զոր արեւմտեայք կը նկատէին Բրիտտոսի
 մատնութեան և աղօթքի տեղը, մինչ արեւելեայք՝ Հայք, Ռուսք
 և Յոյնք Լմբռնման եկեղեցիի աւերակներուն վրայ կը շարունա-
 կէին կատարել իրենց ուխտը ի յիշատակ Բրիտտոսի մատնու-
 թեան և աղօթից: 1483ին Ակուրմանցի հայազգի Նիկողայոս ե-